

За све српске
крајеве стаје
на годину
60 гр. или
6 ф. на по
године 30 гр.
или 3 ф. на
три мес.
15 гр. или
1. ф. и 50
новића.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЈА.

Издаје и уређује РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА Никола Поповић.

САДРЖАЈ: Како је Г. Митрополит посетио слав. ком. — Моралне поуке. — Казивање из Историје хришћанске цркве. — Приносато.

Како је наш високопреосвештени Г. Митрополит посетио словенски комитет у Москви.

(извађено из „сучременој летописи.)

У уторак 14-г Октобра у седам сахати после подне „словенски благотворителни комитет“ имао седницу у једној од великих сала библиотеке у присуству нашег г. Митрополита Михаила, и црногорског архимандрита Нићифора Дучића, под председништвом М. П. Погодина. Ову седницу попуњавало је још 70 чланова комитета, међу којима бејаху председник општинског суда књаз В. А. Черкаски, министар учебног московског округа, књаз А. Ширински-Шихматов; саветници: А. И. казначејев, С. А. Маслов, ректор универзитета С. И. Баршев; проректор Г. Е. Шуровски; архимандрит воскресенског новојерусалимског манастира Леонид; ректор московске семинарије Н. В. Благоразумов, и многи професори универзитета и световна и духовна лица.

Председник је отворио седницу овим речма: „Први наш посао у данашњем сбору, милостива моја господо, мора бити поздрав његовом високопреосвештенству Михаилу митрополиту српском, који нас удостоји своје посете. Ми смо ду-

жни од свег срца благодарити му како за оно ватрено уче-
шће које он предузима у судбама свију једноплемених нам
народа, тако и за оне корисне извештаје и наспомене, које
он овда донесе нама.“

Високопреосвештени наш Митрополит Михаил одгово-
рио је на то по руски (које ми преводимо на српски) сле-
деће: „Срдечно се радујем што се налазим данас међу
вама, господо чланови словенскога комитета. Беше негда
време кад ми, Словени, незнадосмо па и не смедосмо знати
један за другога. Но хвала Богу то време већ прође и ми
— Словени — данас се не само боље познајемо већ смемо сви-
ма и свакоме казати без зазирања: *да смо браћа рођена*.
Ми се већ не плашимо свог рођеног имена „Словен;“ међу
нама паде преграда: ми постасмо блиски један другоме.
Од дана одкада се стекоше са сви крајева словенски браћа
Словени у Москву, те се изближе познадоше и загрлише,
— идеје словенске узајмице почеше веома нагло да се рас-
простиру, а похвална дејателност „благотворитељног словен-
ског комитета“ развија их још боље и сближава утврђујући
духовне, братске одношаје међу свима словенским народима.
Словени — то је народ, велики, обдарен од Бога свима да-
ровима природе! Словени имају живот општи са свима је-
вропским народима, но у њих има нешто што је само њи-
хово. По овоме желити је да Словени незаборављају своја
народна начела живота. Дај Боже, да се словени развијају,
напредују и ослобођавају од туђег ига духовног и матери-
јалног. Дај Боже, да Словени на тврдим начелима сазидају
општу кућу безопасности, слободе и славе све више и више
снажећи се у слози, љубави и братству. Дај Боже да наука
у *миру* словенском — одушевљена православљем — послужи
на срећу братских словенских народа онако мудро и вели-
чанствено, као што је и оружје братског нам словено-ру-
ског народа, *движило* духом вере и верности уздигло

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

славу и срећу Русије, на којој су погледи и срца Словена обраћена изгледајући боље и лепше своје будућности.“

За овим секретар комитета Н. А. Попов обратио се к сабору следећим речима:

„Милостива Господо! Међу нама је перкостоатељ једне од најстаријих цркава, ревносан јужно славенски патриота, који се не само брине за васпитање младих Срба и Бугара долазећих у Београд из суседних са кнежевина крајева, но који је тако исто и многопоштовани Царх источне цркве и кога се мњење прима и слуша како у Цариграду од патријарха цариградског, тако и у Карловцима — од патријарха аустријских србаља. Није давно било то време кад оно ми чита смо посланицу високопреосвештеног Митрополита Михаила оправљену цариградском патријарху Григорију, кад овај хтеде да сазове сабор те да реши грчко-бугарско црквено питање: Митрополит Србије оделио је онда најживљим и најтачнијим нацртом *каноничку* страну питања од *административне* и није могуће не желити, да се грчко-бугарско питање и разреши имено у том смислу. Још ближе према данашњем дану стоји она посланица његовог високопреосвештенства Михаила оправљена патријарху аустријских србаља Самуилу по поводу оне распре, која је поникла на последњем црквено — народском сабору у Карловцима: смемо изгледати да ће после те беседе његове о узајном помирењу странке патријархове са странком противном, сабор карловачки — који се има до скоро сазвати, — прекратити тај жалосан раздор у унутрашњости аустријско-српске цркве.

С дољском у Москву Царарха, који има такав диван значај међу словениским и грчким духовенством цркве источне и који потпуно сазнаје жеље, нужде и сувремени положај јужних словена, — у стању смо да се ближе упознамо с питањима, која интересирају наш комитет од дана његова постања. Ја узимам реч да се од лица комитета обра-

*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тим к његовом високопросвештенству са сљедујућим питањем: Са чим може бити од користи комитет Србији? Каквим начином ми можемо подићи редовну трговину са црквеним стварима међу Москвом и Београдом, као и узаймну трговину са књигама? Да ли не би било од потребе оправити у Србију неколико руских иконописаца, који ба могли поред сопственог труда бити од користи србима са обучавањем српских младића у живопису? А с друге стране чланови комитета желели би да знаду и то, до каквог ступња може бити велико садејство Србије у делу народног образовања православних јужних Словена, живећих ван књажевства Србије, како у припреми за њих народних учитеља, тако и у издавању учебних књига на српском језику?“ Из речи високопросвештеног Михаила присутни дознали су да је број јужно-славенских питомаца, који неспадају у број домородаца Србије и који се уче у београдској богословији, лицеју, гимназији, полугимназији, реалци и основним школама — знатно велики; тако на прилику у једној само богословији београдској број ових питомаца нарастао је ове године до 80. Најмање их је у београдском лицеју, јербо у Србији они траже средњег образовања, а за више образовање они су принуђени ићи у Русију. Што се тиче питања: како да се снабде Србија црквеним стварима, то из речи Митрополита Михаила и секретара комитета присутни могли су чути да је високопросвештени Михаил још до садашњег доласка свог у Русију називао овдашње трговце, да шаљу у Београд богослужбене предмете јамчећи за њихову продају, но да није на тај позив добивао ка што треба одзива. И тек ово дана члан словенског комитета И. И. Четвериков отворио је у ћелијама чудова монастара (које је ћелије зеузпмао сада као гост високопросвештени Михаил) излог свију богослужбених предмета, које кад је разгледао владика Михаило, нашао је да су према квалитету јевтине и да могу пролазити врло добро у Србији. Један од наших

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

трговаца, који се занима том радњом А. М. П. изјавио је сагласије да пошаље у Београд на свој рачун иконе урамљене и посребрене, а за друге богослужбне, предмете примио се И. И. Четвериков, желећи тим да положи темељ делу, који је тако корисно за православну Србију. Комитет са своје стране нашао је за добро да потпомогне предузимачу таквог прекрасног дела са чим год узмогне, те да ови послатци могу што лакше и брже одлазити из Москве у Београд транзитом. — Што се тиче тога, да се Србија снабде са искусним иконописцима, Митрополит Михаил већ је добио позив од настојатеља свето-Троицке Лавре архимандрита Антониа, да оправи из Србије неколико деце ради учења у црквенској живописи у лаврској школи. Осем тога у комитету био је предлог од г. Струкова да оправи у Србију његова два ученика врло вешта у цртању, малању и живописи, који су му помагали за пуни пет година у трудовима по археолошким истраживањима. Занимајући се украшењем православних цркава у Србији и по суседним околним странама ови млади и вешти људи могли би мимогред учити у том занату и српску децу. Митрополит Михаил рече, да је готов узети под своје закриље оне руске иконописце, који би дошли к њему с препоруком од комитета и да они могу живети у Србији безбедно и по једним само прифатним наруџбинама а то ли још његовом препоруком. И комитет реши да ће идуће седнице предузети и боље претрести оне услове, по којима могу бити оправљени у Београд руски иконописци који изјаве на то своју жељу. Односно распродаје руских књига у Србији високопреосвештени Митрополит Михаил наспомену и одреди књигопродавца Валожића, који би могао бити комисионаром, а београдско *учевно друштво* и његови чланови, готови су, вели, свагда да пошаљу у комитет своја издања у оном броју у колико се захтевало буде. Секретар примети да и сада има у комитету неколико екземплара књига

Милојевића „*Песме и обичаји српског народа ч. I*. За овим Митрополит Михаил саопшти веома љубопитне извештаје како се штампају учебне и неке црквенске књиге у штампаријама београдским. А даље реч његова беше о стању цркве и школе у Босни, Херцеговини и старој Србији и како се там подижу многа добротворна друштва из немачке, француске и енглеске дружине, па како је доста јака и несакривена там и римска пропаганда. Секретар комитета, скупив подробне податке о опширној дејателности немачког друштва Адолфа, које већ постоји околу 30 година и има више од 60 делова не само у Германији већ и у словенским земљама па и у Русији а тако и удругим странама света — саопшти нам неколико података из радње тога друштва међу словенским народима: оно је између осталог припомогло, да се подигне јевангеличка црква у Београду. У Зачељу тога друштва и неких његових делова стоје крунисана лица од немачких династија. У различним варошима Германије пристају уз њих потпомажући женски комитети, и неки од ових имају веома значајну суму скупљену на ту жељ. Тако исто са успехом дејствује: „благотворително друштво“ које постоји у *Хессен-Дармштадту* и *Институт Ђаконица* у Кајзерверту на Рајни. У многим варошима азијатске и европске турске они имаду повелике куће, у којима отварају болнице, школе и примају сиротињу на неговање и васпитавање. У последње време московски комитет добивао је многе извештаје о радњи свију тих друштава у средини јужних Словена и намеравао је да изда брошуру о благотворителној дејателности на костокѣ коопце, и међу словенима у особености разних европских друштава, присајединив ка томе по могућству подробне извештаје и о свом сопственом труду. По што је ово све саслушано од високопреосвештеног Митрополита Михаила комитет благодарно му је за тако љубопитне и корисне извештаје.

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

На свршетку преседник комитета нађе за добро да се косне једног важног дела, које стајаше на реду и које требаше решити. Он се обрати на комитет следећим речма:

„На реду је да прозборимо што о кијевском одељењу нашег комитета. Док ја бејах у Кијеву, многи ондашњи грађани жељаху да им ми пошљемо одовуд извештај о нашим радовима, средствима и намерама. Састанак ради ове цели беше одређен 1. Октомбра пре подне у 10 сахати, јер се није имало кад у друго време. Но духовенство, на жалост нашу, немогаше доћи на тај састанак, јер то беху часови његовог богослужења. Због овог истог узрока немогаше доћи на састанак и наш многопоштовани гост, који жељаше такође да чује те извештаје. Па зато казујући вам, милостива моја Господо, оно што сам рекао у Кијеву, ја тим самим хоћу да испуним жељу и његовог високопреосвештенства Михаила. Понајпре ја сам се старао да објасним мојим слушаоцима, да смо ми људи посебни, да ми у тим састанцима немамо ништа што би засецало у круг политике и нећемо ни да знамо за икакву политику; већ да је једина и права наша цель пружити руку помоћи у духовном и наравственом одношају сродним нама племенима словенским, који у томе имају потребу, и чинити ово једино за то, што смо ми богатији од њих, што смо снажнији, независнији и што сматрамо такву помоћ за једну од најсветијих и најпречих наших дужности. Ова наравствена и духовна помоћ кад се подиже и установи тај комитет, беше изнајпре у *помоћи образовања* јужних словена: Бугара и Срба, као по највише притиснутих турским јармом. Много младих људи са тог краја васпитавали су се на наш трошак и врше сад већ у својим земљама по разним струкама своје дужности, као што је то добро познато вашем високопреосвештенству. На словенском састанку у Москви, који се стече са сви страна (више случајно, него ли по предрачуно) у 1867-мој години поводом јетногравског излога, представници словенских пи-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

смена, нарочито срби из аустриске државе, опажући тешкоћу како да се разговарају и разуму на својим наречијама, — изразише мисао, да би требало изабрати једно опште наречије за сва племена, и рекоше да би то могло понајпре бити руско наречије, као по најближе ка језику светог Ђирила и Методија и по најбоље развијено и дотерано за књижеван језик — тако, да би га с малим трудом скоро сва племена словенска могла разумевати. А каква би то била огромна корист за све нас у опште јер би то био језик, којим би говорило и писало преко 100 милиуна душа! Наш комитет примио је то к срцу врло благосклоно и нашао за добро помагати им у томе колико се може, шаљући на све стране руске књиге, а доцније побринуће се да им оправе и нарочите учитеље. Комитет је до сада послужио ту браћу своју јужне Славене са књигама 30.000 комада. Помагати да се руски језик распространи и изучи — то је постала наша друга цел. На послетку трећа што сад искршњава на среду — то је садејствовати ка разширењу православља У Европи настаје религиозни кризис: многи католици, почињући од Италијана, изјављују своје незадовољство против папине власти. Учени Немци, Французи, Енглези, Американци изјављују своју жељу сближења са православно — источњацима. У Чеха, који светковаху ове године петостолетно Хусово рођење, ојачава успомена о Хусу, који беше склоњен ка православлу. Неуморни и ревносни наш раденик слепац Г. И. Ширајев, сети се први да начини баријак с изображењем св. Ђирила и Методија. И ми подухвати смо тај појав као један од најсветијих и милих појава у славенском свету и реши смо да се подржи тај дични баријак и разне се свима словенским племенима, те да им наспомене и оживи у памети прве њихове учитеље прве вероисповеди. Не могу а да не споменем овде пред вашим високопреосвештенством име И. И. Четверикова, кога у том одношају можемо узети као представитеља московских тр-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

говаца. Снабдевши собом и преко својих другова већи део црква нашег северо-западног краја са црквеним потребама и одежама — он оправи ово дана двадесет црквених хаљина да их испратимо у црну Гору.... Дакле у садашње време ево јасне и три главне цели словенског „благотворителног комитета“, а на име: потпомагати у свима словенским странама, где се само јави потреба, да се распространи *образовање, руски језик и православље.* — И ово ми говоримо пред очима целе Јевропе и целога света, нескривајући да ћемо ми у том смислу потпомагати и радити колико се год може. До душе срестава ми нешто баш много; но што нам је стало што ми за сад изгледамо као зрно горушично? Зрно горушично „малџишеє естѣ всѣхъ семанз; егда же возрастетѣ, волѣе всѣхъ зелій естѣ, и выветѣ древо, јако прїити пѣциамъ небеснимъ и витати на кѣтвѣхъ его. Ова мисао снажи, подкрепљава и утешава нас у смиреној нашој делателности, на коју просимо ми благослова од вашег високопреосвештенств заједно с молитвом да се срећно оствари. Враћајући се к жељама наших кијевских садругова, ја морам казати да они, саслушав моје објаснење, написаше ми писмо, које ја узимам част представити овде на прочитање. Ево тог писма: „Милостиви Господине Михаило Петровићу! Ватрено сачуствујући задатку и цели „словенског благотворителног комитета у Мускви“ и користећи се вашим доласком у Кијев, обраћам се к вама, као председнику реченога комитета, с покорном молбом да употребите вашу заштиту, колико вам је то у могућности, да што пре видимо у Кијеву отворен нарочитог одељења комитет, те да тако будемо у стању што брже приступити и повисе у радити на том благом и милом подузетку комитета у корист наше браће — Словена. 1. Октомбра 1869-те године у Кијеву.“ (Сљедују подписи мнозине.)

Почем се ово писмо прочита, комитет нађе за добро да изјави своје особито поштовање и признање њеној

светлости кнегињи Н. А. Дондуковој-Корсаковој и његовом превосходителству министру кијевског учебног округа П. А. Антоновићу за њихово искрено старање о уређењу и подизању кијевског одељења за добротворне цели, а за тим да по благодари свима кијевским члановима комитета, који изјавише жељу учествовати у раду овог одељења, па после да се одма измоли од вишег началства одобрење, те да овај словански благотворителни комитет у Кијеву може остати сталан као што већ постоји онај у Петрограду. (Продужиће се.)

М о р а л н е п о у к е.

Материнска љубав.

Но шта ће се рећи о оним матерама, које ма каквим начином загушују и даве у себи чувство високог и светог позива материнске љубави; предају децу своју старању других, тако да њихова деца и незнају за чувство и љубав материнску, и расту без развића срдачнога, у природној простоћи и суровости? Ко незна да међу мајкама, има и таквих којима деца њихова, ни почему неприпадају, осем по праву природног рођења? У наравственом одношају човек бива доста пута такав да се по речима пророка божиег приближава неразумној животињи и наличи на ову. Но мати, која нема матерински осећања према своме детету, и која се није старала о васпитању његовом неће ли се сматрати у одношају према материнском позиву и дужности испод матера безсловесних животиња? Најпосле бригу о животу те врсте животиње неби ни познавале *);

*) Кад се изузме неки род змија, куда спада „ехитне“ које као што се говори, труде се да поједу своје змијичке чим се јаве на свет, тако да остаје у животу између њи само оно, које успе да утече од злобног надзора матере своје. Потоме се и односи оно у речима Спаситеља: *змија порожденија ежиднова, како убежите до суда огња геискаго?* (мат. 23, 33, 3. 7. Лук. 3, 7.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

напротив мајке које не би биле одарене осећањем материнске дужности према својој деци и не би се трудиле о гајењу и његовању њиховом за време њихове детињске слабости, са одушевљењем и предосторожношћу њежне мајке, које непознају ни љубав према деци ни законе старања о њима, зар се не лишавају права на љубав детињску, поштовање и благодарност? У одношају к тим мајкама сасвим је узалуд било доказивати то, да оне имају подпуно право благослова а нарочито проклетства, над непокорном децом својом; јер у деци то, што може изазвати на њих клетву из слабог и раздраженог материног срца, плод је поступака саме матере са својом децом.

Треба знати, да вапијућу клетву таквих матера, неће ни саслушати свагда суд божи, ако кад и чује, а неће на добро бити ни оној мајци, која куне, зато, што проклињући децу за њихове поруге и обиде, зар непроклиње мати у истом случају и себе саму као виновницу проклетог злословља и увреде? Бог-зна каква је била у дужности и материнском осећању та мати, која је проклела десеторо деце своје и ко је био кривљи у поступку против њеног старијег сина, и равнодушности остале деце — она, или деца; но пазите шта је било с матером, пошто је суд божи преклоњен вапијућим клетвама? поразио децу њену! и каква је била последња судба саме деце?! „Мати наша“ прича један од ових несрећних, „видећи до чега нас је довела своим проклетством није могла дуго да сноси прекоре своје савести, и ругу од људи, па зато се обеси и тако грозним начином сврши свој жалосни живот.“ *) А деца? За троје њих зна се, да су после неколико годишњег свога страдања исцељени били на гробовима мученика и угодника божиих **)

*) Види тамо у блаж. Августина.

**) За остале незна се ништа но може се мислити, почем су једним судом поражени, да су истом милости и помиловани.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Страшно је и опасно право материнског проклетства. Мати, која децу своју проклиње, не наличи ли често на тога безумца који се стара потопити сапутнике на истој лађи, на којој и сам плови? Бог-зна који од њих исплива и спасе се од по-топа. Кад тужно и раздражено срце матере побуди њу да произнесе над пустошним и непокорним дететом реч про-клетства, нека се заустави тада мати за једну минуту и по-мисли, да ли је она тада испунила безпрекорно дужност и позив материнске љубави односно на то дете, и да ли се неће изречена клетва повратити и на њену главу? Бог је наш Бог љубави и милосли к нама грешнима, премда је он Бог и највише правде; учии се образ облачи, и коме подра-жава мати, која куне децу своју? Не у божији и не Богу... не оправдано зло, и непрегорљиву увреду од стране пусто-шне деце, — матери је боље да остави вољи и суду божи-јем, него их терати на суд раздраженог срца и материнске клетве; суд је божи мудрији и справедљивији од суда људ-скога. Но обратимо се на расуђивање о материнској љуба-ви, о њеном вишем нравственом значају и позиву.

Ваља нам знати, да код свију високих својстава мате-ринске љубави, само по себи то чувство је, чувство најжи-вље и најаче пред свима животињским осећајима. Но чо-век није само животно и васпитање детета његовог, није то што одгаивање животиње. По овоме, за разумно нрав-ствено, а јошт више за хришћанско васпитање деце упо-треба љубави материнске у пределима природним и поја-вима тога чувства, неће бити довољна — премда и дово-љна бива за дете, док се у њему продужава само развија-ње физично, и не одпочињу привикавати се вишем љуцком животу.

У другом случају, материнска љубав треба да діејствује са здравом расудом и познавањем више дужности и позива материнског, па често да се и подчињава њима — тако ди

Љубав материна треба да се наоружа благоразумном стро-гошћу хришћанске васпитачице.

Неправилна употреба материске љубави са стране прав-ственог васпитања деце бива тада, кад мати држи, да је већ крај брига њене материнске љубави, чим дете изађе из детињскога доба.

У таквом случају мати, надгледајући, и окружавајући децу своју једнаком љубављу и ревношћу, оставља нрав-ствено развијање самом себи и случајностима обичног тока живота. Напротив тек одатле се започиње нравствена дуж-ност материнске љубави у целом пространству њеном: не дџша ли боиша јестъ тѣла, одежда пици? (Мат. 6, 25.) По овоме кад се старање материнско завршује о једу, одећи и храни, тада љубав материнска позива се на старање о души дететовој; шта је мати, шта је материнска љубав? кад је она забринута само да дете њено буде здраво, одевено и сито, а не жели га видети човеком нравственим, добрим и истинно побожним хришћанином? а ако пак то жели онда ко више о томе треба да се стара, ако не отац и мати?!

Неправилна употреба материнске љубави бива тада, кад мати са завршетком детињскога доба свога детета још удво-јава и утројава љубав и старања своја о њему, но при том све силе ума и срца свога обраћа на развије у њему укуса у избору и употребљавању телесних задовољства, да му усвоји тај дух живота и те прилике, по којима се у усло-вном обичају и поретку оцењује сав рад и живот човека у овоме свету; на обогаћење његово са оним са чим га може начинити да буде примеран човек.

Да ли се у томе састоји дужност материнске љубави? Нека запита таква мати — питањем чисте и здраве свести своје материнско срце: како жели она видети своје љуби-мче? да ли као човека само по у кусу света, или као до-брога члана друштвеног нарочито као права хришћанина? Да ли жели она изаћи с децом пред Бога и рећи: се љзз

и дати или само живети овде у свету са њима, па од света и оцену добити? Ако се жена може спасти чадородја ради то чадородја ради може бити и осуђена.

Зло-употреба материнске љубави и онда је, кад мати и срцем и устима, и умом и вољом стара се да напоји децу своју добрим чувствима, и побожниим поукама, а међутим собственим животом у породици и у друштву противуречи томе, чиме њих запаја. Пример већма утиче, него реч; живот је поучнији него наука а особито за децу, која још нису у стању усвајати одлучне науке, и желе све да им се представи усликама, и да се уче из примера, угледања. И каква уплива може имати реч из уста матере, која одма све што је изрекла оповргава својим примером? пред децом једно говорити а пред њиховим очима чинити друго, — не значи ли од стране матере то, да им она из једне руке даје предохрањавајући лек од штетне заразе, а у другој несмотрено држи сам јед?

Неправилна употреба материнске љубави бива и онда кад мати из њежне љубави, и по неразборитој оданости према детету, непримећава или својим упливом неугушује у њему развиће злих наклоности и рђавих навика? Дете пред матером чини — оно — што му је забрањено, и што је штетно за њ, мати му закрати; дете почне или ласкањем мољакати, или размажено плакати; ласкање и сузе дота, косну се чувства матерног, и — она уступа и дозвољава му чинити забрањену и шкодљиву забаву. То је слабост а не љубав, или љубав но не свесна већ животињска љубав. Дете хоће да изврши своју вољу против жеље и воље материне; мати се не саглашава; дете упорно остаје и ради по своме, матери је жао подврћи дете непријатном за чега упливу своје воље и власти па и попушта. Ето и то је слабост, а не љубав свесна. Дете неколико пута повтори један исти поступак, којим заслужује каштигу, и матери је тешко и жао своје дете подвржавати казни и она сваки пут пропушта поступке де-

УНИВЕРЗИТЕТСКА

БИБЛИОТЕКА

тета некажњене. Па да ли је то љубав? Не! С тугом собственог срца, и са сузама употреби надлежну казну, и тада ћеш испунити дужност истините материнске љубави.

Неправилна употреба материнске љубави бива и тада, кад мати, као учесница и помоћница оцу у породичном васпитању деце, руководећи се слепом привезаностшћу к њима, своим умешајем стаје на пут оцу при употребљавању разумни, и справедљиви, кад-кад и строги средстава; дозвољава деци у осутству оца то, што им у присуству његовом није слободно, и крије од њега важне преступке дечије. Како је зло и пагубно за децу овакво упражњавање материнске љубави! деца се приучавају подлости и лукавству; пред оцем она су мирна и добра; пред матером под заштитом и ласкањем њене љубави, она се показују пустошна и зла; ропски страшећи се оца, она губе свако поштовање према матери и привикавају се дрско и непристојно саобраћати се са њом. Обузимати таком љубављу децу своју, не значи ли да мајка узлатном суду и са слатким пићем даје им собственом руком споро но верно прави отров?

Неправилна употреба материнске љубави бива и тада, кад мати без довољних узрока, спољним узроцима, и жељама срца, силно и њежно љуби једно дете неприкривајући своје равнодушије или мању љубав према другој деци? Та неправда и пристрастије материнске љубави, одваја и удаљава од ње другу децу, а и међу самом децом усељава неслогу и раздор. И каква је ту материнска љубав и материнска дужност? Па и ако би баш особита наравствена достојанства једнога или неколико деце нарочито пред осталима привезивала к себи материнску љубав; то је и тада мати дужна пажљиво предпостављати у љубави својој једну децу другој, и за оправдање свога предпостављања, позивати се на добра својства, којима се једно одликује и које она жели код свију видети. У опште рђаве плодове од деце своје има очекивати она мати која не употребљава љубав

своју спрам деце по потреби здравога разума и више материнске дужности — позива; и која у слепој љубави својој к деци, показује им такав заклон и убежиште где она слободно и спокојно продужавају своје зле навике и развијају рђаве наклоности кријући се и избегавајући строги надзор оца и васпитача. Не уважавање матере јесте горки плод тога уплива материнске љубави. Пустошна и дрска довел деца, пре свега и најчешће показиваће се такима пред матером. Узалуд ће после тога бити тужбе њене на децу; јер је не изменљив закон „што посејеш, то ћеш и пожњети.“

посрбио

Љ. Бркић.

Историја хришћанске цркве.

(Продужење.)

Па и женскиње су са задовољством присуствовале на тим гледиштима, оне у Риму бејаху тако исто развратне и сурове, као и њихови мужеви; живљаху у љености и сујети, и страшно љубљаху наките и јавне забаве.

Средњи и нижи редови друштва били су такви исти, као и виши. И у њима ни си могао видети ништа, до ту исту равнодушност према слави и благу отачанства, ту исту безнаравственост, тај исти разврат, ту исту суровост. Крајње убожество одклањало се раздавањем новаца и хлеба, што је понекад од појединих лица, која су желела, из користи своје, задобити уважање код народа; дакле народ римски живио је доста безопасно, но у разврату и лењости. Он је мало знао за користан труд, што подржава снагу и трезвеност духа; поврх тога беше сујевеан и необразован: клањаше се само богатству и сили. Палате богаташа бејаху увек пуне гомилом просјака и улилица који се стараху да ласкањем и угађањем измаме себи милостињу; у циркусима

Сљедује додатак.

и хиподрамама *) народ се веселио кривим гледиштама, која је страшно љубио.

А какво је стање било болних, сакатих и престарелих људи? да ли је што-год чињено за олакшање њихове судбе? Њихово је стање било веома жалосно; о њима се нико и нестараше. Љубав према ближњима није могла имати места у таквоме друштву, које беше развратно и сујетно, па и предано користољубљу и празним забавама. У Риму се подизаху величавствене палате, театри и циркуси; ал у њему не беше ни болница, нити пак других портебних заведења за старце, за сакате и за децу. Сачуствовање и сажалење према беднима требало је да се развије из сасвим других начела, а не из оних, која су признавана незнабожачим Римом.

Но у Риму беше многобројни један ред људи, којих стање било је веома жалосно. То су били робови. Тежко је и преставити себи како беше ужасан њихов положај; а њих беше доста и сувише. У палатама богаташа њих беше по кад-кад до десетак хиљада само за домаћу послугу, осем оних, који се занимаху пољским радовима на пољским добрима. Робови неимађаху никаквих грађанских права; они беху сопственост свога господара и сматрани су били не као личност, већ као ствар. Господар је могао поклањати их коме је хтео; могао их је лишити живота, не одговарајући за то ни суду ни икоме. Могао их је бацити зверовима за јело тек за један свој густ ради своје забаве; и сурови и развратни римљани подпуно се користеше своим неограниченим правима, и веома сурово поступаху са несрећним робовима! Страст римљана к кривим гледиштама и ужасни положај њихових робова довољни су, да појмимо жалосно стање римског друштва у наравственом одношају.

И где, усред највећег мрака незнабоштва, наједанпут аасија зрак божанствене светлости; усред тог сујетног и развратног друштва зачуше се речи о љубави наспрам ближних,

*) Здање за коњске трке и забавне игре.

о праштању увреда, о молитви за непријатеље, о милосрђу, смирености, самопрегорењу; пронесе се глас, да је сам син божи, заволевши свет, сишао на земљу, да покаже људима пут за у бољи живот, и да им дарује вечно блаженство. Како је необична и чудна морала се учинити њима ова наука! колико ту надања, колико ли спокојства морала је она улила у изнурена срца! Сви несрећни, остављени од римскога друштва без сваке помоћи и утехе, — с каквом су радошћу морали они дознати, да се о њима брине све-могући и преблаги Отац небески! с каквом су готовошћу морали они саслушати позив Спаситеља: „одите к мени сви, што се трудите и што сте обтерећени, па ћу вас ја утешити. Узмите моје бreme на себе, и научите се од мене: Јер ја сам кротак и смирен у срцу, па ћете наћи утеху душама вашим!“ Најпосле каква је морала бити радост и за све оне, што им сујетан живот још не беше сасвим угушио добре тежње душе, које су се мучиле и страдале, живећи „без Бога у свету,“ и не надајући се добру, — кад су дознале, да се оне могу препородити за бољи живот, и већ на земљи живити за вечност!

Хришћанска вера одпочела је најпре да се распростире међу људима бедним и незнатним; и за доста дуго време није привлачила наше пажњу правитељства и незнабожачкога друштва. Ови дуго гледаху на хришћане као какву јудејску секту, премда не сасвим са доброжељањем, но и без непријатељства; они за дуго немогаху да схвате, да ће хришћанска наука, проникнута љубављу имати много већу силу и утицај, него искључив закон јудејски. Господу се свидело да сачува од зловне пажње незнабожаца начела свете цркве своје у Риму, док се она увећавала и снажила унутрашње. И заиста је она међутим на миру растла и распростирала се, измењујући силом својом живот и срца прими-вљих веру, и уливајући им постојанство и неустрашљивост. Већ је број хришћана био веома велики у Риму, кад су

незнабожци обратили пажњу на њих и одпочели их жестоко гонити. Но тада хришћани већ бејаху спремни предусрести гонење, као постојани војници Христови.

Но одкуда такво непријатељство против науке, која уливаше сва добротинства, која између осталог, заповедаше не враћати зло за зло, него побеђивати зло добрим? Због чега римљани одпочеше тако жестоко гонити хришћане, кад међутим равнодушно гледаху на друге вероисповеди? Чинило се као да и сама добротинства хришћана бејаху пред очима незнабожачкога друштва као какав непрекидан укор. Незнабожци трпеше свако богопоштовање, док ово неспречаваше њима живети онако, како су они одпре живели; а вера Христова измењивала је у свему и начин живота онога, који је њу примао. Хришћанин морађаше да избегава незнабожца; он није могао делити с њим ни занимања, ни задовољства, зато, што су ова скопчана била са незнабожачким обредима и готово увек противна законима хришћанске наравствености. С тога незнабожци одпочеше нападати на хришћане као да ови мрзе род људски. Хришћани нису приносили жртве, — а незнабожци, не знајући каквом се они Богу клањају, називаху их безбожницима. Хришћани нехедоше да свршују обред у част императора; а ови их сматраху као непокорне грађане. Наскоро их одпочну најцрње опадати. Тако иа пример говорили су, да они у ноћним своим скуповима чине неваљалства и ужасна преступлења; да убијау децу и једу њихово тело. Покварено незнабожачко друштво говорило је са страхом о разврату галилејаца (тако су они називали хришћане;) учени људи њихови смејаху се безумљу галилејаца, што се клањају распетом Богу, и очекују васкрсење мртвих; правитељство их одпочне гонити као бунтовнике. Хришћани су све ово подносили спокојно, надајући се тврдо на Господа и верујући у будући живот; они жаљаху своје непријатеље и мољаху се Богу

за њих; међутим вера Христова све више и више распростра-
стирале се и растијале.

У то време цароваше у Риму Нерон најстрашнији зло-
чинац. Истина, он је једном одпустио Павла из Рима, но у
то време вера Христова још небеше изазвала јако неприја-
тељство; али сад већ цео Рим беше озлојеђен против ње,
и тај исти Нерон сад већ поступа сасвим другојачије. Око
64. године догоди се у Риму страشان пожар, који је уништио
већи део вароши. Историци уверавају, да је тај пожар про-
узроковао сам Нерон, што је желио величанственије да пре-
устрои варош. Приповедају, да је император, са високе куле,
гледао са насладом на горећу варош, певајући пожар Троје
Пожар је трајао пуних шест дана. Кад су пак потом одпо-
чели изтраживати узроке пожара, Нерон, да би скинуо са
себе подозрење, окривно је у том хришћане. И зато сад на-
стану страшна гонења и казни. Гонење се распрострло по
свима провинцијама империје и трајало је око четири године,
до саме смрти Неронове. То је било *прво гонење хришћана*
од незнабожаца. Оно је било у Риму веома жестоко. Не-
рон се наслађавао страдањима хришћана и измишљавао је
најужаснија мучења. Хришћане су зашивали у зверијске
коже и бацали их на растрзање псима; распињали су их
на крстове; неке су мазали смолом и привезавши за колац,
запаљивали их; и ови, сагоревајући полако, осветљавали су
собом Неронове садове. Сами незнабожци навикнути на
крвава гледишта, дрхтали су од страха, гледајући како
страдају хришћани. Да наведемо речи знаменитог исто-
рика Тацита, који је живио у то време: Оне ће нам по-
казати, да су и сами најбољи и најобразованији незнабожци
гледали на хришћане, као на преступнике и били веома про-
тивни новој науци. Пошто је Тацит приповедио, да је по-
сле пожара обште подозрење пало на Нерона, и да је он
тада бацрио кривицу на хришћане, вели даље:

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

„И затим он одпочне страшно мучити људе, који су познати под обштим именом *хришћана*, и који су и без тога били жигосани презрењем. Они воде своје порекло и име од некаква Христа, који је за време царовања Тиверијева, казњен био смрћу по заповести понтиског игемона пилата. У то време престале бејаху оне *ужасне* старе празноверице; но овде се опет изнова пробудише и распространише и то не само у јудеи, где је та убитачна секта започета, но је достигла и до Рима, колевке свега, што је непристојно и преступно. Признањем неких од њих одкрио се велики број криваца; и они су сви осуђени били, не толико за пожар вароши, колико у обште за њихову мрзост наспрам људи. Они су умрли у најужаснијим мукама, којима су присаједињене биле још и поруге. Неки од њих били су распети на крст; други су зашивени у зверињске коже и бачени на растрзање псима; неки пак намазани су били смолом и осветљавали су собом у место буктиња, ноћни мрак. Баште Неронове бејаху станиште, где је било ово ужасно гледиште; у то време упражњавана бејаше коњска трка, на којој је заједно са многобројним народом, присуствовао и сам император, одевен као кочијаш. Преступлења хришћана, заиста, заслуживала су достојну казну; но обшта мржња замењена је сажалењем, с тога, што ови несретници нису казњени били толико ради опште користи, колико ради удовлетворења Неронове свирепости.“

Док је трајало то жестоко гонење, дођу у Рим свети апостоли Петар и Павле. Не гледајући на опасност, која им је предстојала, они слободно одпочну проповедати јеванђелије; и наскоро привуку на себе злобну пажњу незнабожаца. Свети апостол Павле обрати у веру Христову једну од Неровиних жена, коју је он јако волео, и то још црње разљути императора. У исто време, као што предање сведочи, находио се у Риму Симон волшебник, о коме смо већ напоменули. Убеђен од Петра у Самарји да је на лажноме

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

пу, он се тобож покајао по његово кајање било је само спољашње: јер је он мрзио на хришћане, и одвећ је јакo дејствовао против науке хришћанске, издавајући себе то за самога Бога, то за велику силу божију, која је створила свет. Он је у Риму лажним чудесима саблазњавао римљане, који су били веома сујеверни, и задобио тако велику важност код Нерона. Стари писци много приповедају о препирци Симоновој са апостолом Петром; он обараше науку Христову и увераваше, да је он Бог, који је сишао с неба, да спасе свет од власти таме, старајући се да убеди римљане у свом свемогућству, он обећа да ће се узнети до неба пред очима целог народа. Сви се сакупе у одређен дан да то чудо виде; међу народом бејаху и свети апостоли и мољаху Бога, да он разagna заблуде незнабожачке и да уништи ђаволску силу, која је помагала Симону. Волшебник се, као што предање сведочи, заиста подигао на неку висину; но наједанпут падне и сломи је ногу. После тога, сматрајући себе поругана хрђавим успехом, лиши себе живота. Сујеверни, незнабошци, приписујући тај хрђав успех присуству апостола, одпочну још више гонити хришћане.

Нерон, раздражен и смрћу Симоновом и у обште распрострањавањем науке Христове, потражи сад свете апостоле, да их казни. Приповеда се, да су тада хришћани убедили Петра да се ноћу удаљава из вароши, ради веће безопасности. Петар је пристао на њихову молбу; но Господ му у чудном виђењу покаже своју вољу. Једанпут, излазећи из Рима, угледа Петар самог Христа, где улази у варош. „Господе, куда идеш?“ упита удивљен Петар. „Идем у Рим да ме распну,“ одговори Господ. Тада се Петар сети, да је њему вужно да се врати, и да у Риму прослави Христа мученичком смрћу. Он се врати у варош, и наскоро, као и Павле буде затворен у мамертинску тамницу. Ту су као што предање казује, пробавили апостоли око девет месеци, обратили су у веру тамничне стражаре и учинили много чудеса.

Оснажени надањем на Господа, они без страха очекиваху каштигу. Апостол Павле у последњој посланици Тимотеју писао је: „Мене већ приносе на жртву и време је мога одлазка настало. Ја сам се добро борио, течај сам свршио, веру сам сачувао. А сад ми се спрема венац правде, што ће ми га дати Господ, праведан судија, у одређен дан, и не само мени, но и свима, који су се радовали његовом појављењу.“ (2 Тим. IV, 6. 8.) У таквом радостном надању могао је свети апостол спокојно подносити и заточење и последње земаљске туге. Неки од његових другова, страшећи се, оставе га сад у овој опасности; но њега није ништа могло раставити од љубави према Господу; а то је било довољно, да би могао с радошћу живети и умрети.

С таким истим спокојним постојањем очекивао је смрт и свети апостол Петар, коме је она зараније објављена од Господа. *) Оба апостола бејаху осуђена на смртну каштигу. Петар пре нег што ће сам бити кажњен био је сведок казни своје жене, коју је он храбрио овима речима: „жено, сећај се Господа!“ И Петар је осуђен био да се распне на крст. Ова каштига беше пред очима римљана једна од најбесчаснијих каштига но она се учинила смиреном апостолу као одвећ славна, и он није сматрао себе да је достојан умрети онако, како је умро његов божанствени учитељ, па зато и замоли да га распну, обрнувши му главу доле.

Свети апостол Павле, као римски грађанин, није могао бити предан срамној каштиги па зато га даду погубити мачем. И тако оба апостола преминуше телом у један дан, у 67-ој години после Христовог рођења. Хришћани саране тела својих учитеља у подземним гробницама, којих је било у Риму много и потом често долажаху ради молитве на гробнице ових великих просветилаца света, и побожно их спомињаху.

*) Друг. посл. Петар. 1, 14.

Ми смо могли нешто и више саопштити о апостоу Павлу, него о Петру; јер се у Дејанијама већ не спомиње о Петру после јерусалимског сабора. Но из предања знамо, да је он неколико година управљао црквом Антиохијском, и да је проповедао јудејима у малој Азији, Сирији и око Вавилона. Од њега имамо две посланице! Он излаже у њима како треба да живе хришћани, да би били угодни Христу, који их је одкупио скупом ценом својом крвљу; саветује их да трпељиво сноси земљска страдања, надајући се тврдо на благодат Исуса Христа; да љубе један другог од срца, да животом својим буду пример незнабожцима у славу божију; да живе уопште праведно и свето и да у свему поступају као верне слуге божије; *да га освећују у срцима својима.* (Продужиће се.)

(ПРИПОСЛАТО).

Поштовани уредниче!

Да не би остало добро дело под *спудомъ* које ово дана учинише ресничани нашем манастиру: то хитим да га преко вашег хваљеног листа предам јавности.

Село Ресник (у окр. крагујевачком срезу лепеничком) свакад се одликовало својим пожртвовањем. У околини овој није остао ни један храм ни манастир, који није добровољним прилозима њиховим знатно потпомогнут. Шта више они то не чине само црквама и манастирима већ и својим комшијама. Ми незнамо да је у том селу икада било продаје, да су ма кога апелили за порез или други каква прирез што не може да плати; јер и ако се налази таквих, одма се за њ заступу други — имућнији или и сво село, па га потпомогну. Много би требало ређати, па изређати сва доброчинства њихова; но намера наша није тако далеко простирати се. Ми смо намерни да кажемо у јавности ово: да су ти сељани на дан 25 Сеп. тек. год. показали ту добру своју црту и у нашем манастиру, где се сад подиже на староме месту нова црква. У поменути дан у броју 110 душа дођоше они са свиркама и песмама као гости у наш манастир и једно на друго приложише манастиру 106 ₰ цесар. један Фини петрахиљ и две прангије (једну Стеван Креманац наредник народње војске, а другу — Танасије Лазаревић тежак реснички) за које им се од стране нашег братства јавно благодари.

у Грчарица 23 Окт. 1689. год.

Настојатељ Ириниј.